

választásra nézve; megsemmisítettett, tehát új választás alá esik, egy horvát függetlenségi, és pedig nagykikindai kerületben: három liberális, és pedig mindkét ópóznai és egy nagybecskerekéri kerületben; egy konzervatív, zombori kerületben, és egy pártonkívüli, szintén zombori kerületben.

A csütörtöki ülésben egyúttal megválasztottak: az állandó igazoló választmány és a pénzügyi, zárszámadási, napirendi, felirati, kérvényi és költségvetési albizottságok, melyek működésüket megalakulásuk után azonnal megkezdik, s ennek eredményéhez képest fognak az ügyek a kongresszus plénuma elé jönni tárgyalás végett.

A felirati bizottság csütörtökön befejezván munkáját, tegnap, pénteken előterjesztette felirati javaslatát, amelynek kinyomtatása és megvitatásának szombaton leendő megkezdése határozottatott el; e vita előreláthatólag 2—3 ülést vehet igénybe, mivel a horvát függetlenségi párt gravaminális jellegű kisebbségi javaslatát is be fogja terjeszteni. Ha a radikális többség által készített felirati tervezetnek 1—2 passzusát sikerül enyhíteni, és a püspöki kar által felvetett kívánságot is bevétetni, úgy a horvát függetlenségi párt erős kisebbségben marad gravaminális javaslatával.

A pénteki ülés a következő napirendben állapodott meg:

- I. felirati vita,
- II. kongresszusi választmány jelentése,
- III. metr. iskolai tanács jelentése,
- IV. választások.

Bírom azonban ígéretét a radikális párt vezetőségének, hogy amennyiben a 21 éves hátralékos számadásokból, amennyit a zárszámadási albizottság fel tud dolgozni a választásokig, ezek a választások előtt lesznek a napirendben beékelve, és ott tárgyalva.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kelt Karlócán, 1902. június 21-én

Tallian Béla s.k.
kir. biztos

G

1902 jún. 24

Az 1902. évi karlócai gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus hódoló felirata az uralkodóhoz¹

ME 1908—XXXV — 416/748. fasc., (272—2693/1902)

(Tisztázat, szerb-magyar párhuzamos szöveggel.)

Császári és Apostoli Királyi Felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

Fel ségednek 1902. évi március hó 5-én kelt legfelsőbb engedélyével egybehívott görög-keleti szerb nemzeti-egyházi kongresszus f. évi május hó 26-án (június 8-án) Karlócán egybe gyűlt. És mihelyt megalakult, mint a karlócai metropoliában lakó szerb népnek képviselője, legelsőbben is egyhangúlag elhatározta, hogy Császári és Apostoli Királyi Felséged és legfelsőbb uralkodóháza iránti törhetlen hűségének és lojalitásának nyilatkozatát bemutatja.

A szerb nép ezen törhetlen hűségét és lojalitását úgy a szerencse napjaiban, mint a nehéz és végzetes napokban mindig bebizonyította. Ebben a pillanatban, amikor Felséged Nagymél-

¹ Az irathoz csatolva I. Széll Kálmán miniszterelnök felterjesztését, a később módosított uralkodói elhatározás-tervezet szövegével.

tóságú Biztosának ezen kongresszushoz f. é. május hó 30-án (június 12-én) intézett szavai a szerb népnek sok évi bizonytalanságát és félelmét eloszlatták, ezen hű és odaadó görögkeleti szerb nemzeti-egyházi kongresszus alázatos köszönettel borul le Felsőgednek trónja előtt azon kegyes szavakért, amelyek őt életre keltik, és amelyek bele új lelket és erőt öntenek.

Engedje meg Felsőged, hogy ezen kongresszus Felsőgednek atyai jóindulatáért és gondoskodásáért, valamint a magas kormány jóakarataért és támogatásáért, amiről ezen kongresszus a királyi biztos Őnagyméltóságának közléséből értesült, legmélyebb hódolattal köszönetet mondjon.

És engedje meg Felsőged, hogy ezen szerb nemzeti egyházi kongresszus, a Szent István koronájának országaiban levő szerb nép nevében, szívből eredő köszönetét fejezze ki, hogy Felsőged figyelmét nem kerülték el azon óhajok és kérelmek, melyek a kongresszus összehívása iránt a szerb nép kebelében minden részről jelentkeztek, és hogy Felsőged a metropolita-pátriárka javaslatára lehetővé tette, hogy szerb nemzeti egyházi kongresszusunk, törvényes működésre összegyűljön.

Felsőgedes Úr!

Az előző szerb nemzeti-egyházi kongresszus képviselőinek legalázatosabb felterjesztésében; számos görögkeleti egyházköztség felterjesztésében; a népgyűlések legalázatosabb felterjesztéseiben, amelyeket Felsőged kegyteljesen figyelembe venni méltóztatott, határozottan felsorolvák azon főbb okok, amelyek nemzeti egyházi autonómiánknak eddigi kedvezőtlen helyzetét és a különböző meghasonlásokat okozták.

Ebben a pillanatban, amikor ezen hű és odaadó szerb nemzeti-egyházi kongresszus, komoly és nehéz munkájának küszöbén áll, amely munkára őt Felsőgednek a szerb nemzeti-egyházi autonómia rendezése és biztosítása iránti atyai gondoskodása hívta, legyen nekünk megengedve, hogy csak a jövőre tekintsünk azon erős meggyőződésben, miszerint ezentúl a törvényes munka folyamán, nemzeti egyházi iskolai autonómiánknak minden további megsértése ki lesz zárva, és hogy azok a sérelmek, amelyek eddig néki okoztattak, orvosoltatni fognak.

Felsőged nagyméltóságú biztosának közléseit a kongresszus akképp értelmezte, hogy kongresszusunk részére, annak törvénnyel biztosított összes jogai, teljesen meg fognak őriztetni, ezen kongresszus pedig meg van győződve arról, hogy az autonómiánk feletti állami felügyelet olyan lesz, amely a karlócai metropolia szerb népe történelmi jogainak és a jogállam helyesen felfogott hatáskörének megfelel, és hogy autonómiánkban, az állami felügyelő hatalom beavatkozása sem a törvényhozást, sem az igazgatást, sem a bíraskodást nem fogja akadályozni.

Ez az irány, amelyben autonom ügyeink, rázkódtatás nélkül, csendesen és szabályszerűen fejlődhetnek; különösen beálland pedig ez akkor, ha nemzeti-egyházi kongresszusunk egybehívatik, minden harmadik évben, miként azt a törvény rendeli, rendkívül pedig a szükséghez képest; mert éppen a kongresszusnak, mint nemzeti egyházi autonómiánk ezen legfőbb tényezőjének össze nem hívása idézte elő leginkább a rázkódtatásokat, szabálytalanságokat és végül a meghasonlást is.

Felsőgedes Úr!

Ezen kongresszusnak jelenleg legfontosabb ügyeihez, amely ügyek adminisztratív természetűek, ezen kongresszus komolyan, higgadtan és lelkiismeretesen fog hozzálátni.

Különösen gondoskodni fog arról, hogy a nemzeti-egyházi *vagyonnak*² és alapítványoknak kezelése úgy rendeztessék be, hogy ezen vagyon és az alapítványok megőriztessenek, gyarapíttassanak, hogy a költségelőirányzatok a jövőben a nagyobbodott kulturális és közoktatási

² Zöld ceruzával aláhúzva.

szükségleteket is fedezzék, és ezáltal az elődök iránti hálának s az utódok iránti kötelességnek elég tétessék.

A sok évi *számadásoknak*² véglegzését leglelküimeretesebben fogja elvégezni, le fogja fektetni alapját a szabályszerű ellenőrzésnek, mely autonómiánkban eddig lehetetlenné volt téve. Mindenben és mindenhol a legszigorúbb autonóm ellenőrzés elvét fogja felállítani és alkalmazni, hogy az igazságot biztosítsa, és minden eltérést és részrehajlást lehetetlenné tegyen.

Gondoskodni fog ezen kongresszus arról, hogy a *nemzeti-egyházi hatóságok*², a nép és az egyház egyetemét képviselő kongresszussal összhangba hozassanak, és hogy ezen hatóságok, a törvény és igazságnak megfelelően, elhárítsák azokat a hiányokat, amelyek nemzeti - egyházi és iskolai autonómiánk adminisztrációjában fennállanak.

Ezen és ilyen munka után a kongresszus reményli, hogy a viszonyok javulnak, és megteremtnek azok a feltételek, melyek az egyház és autonómia vezető orgánumai iránti tiszteletet és bizalmat visszaállítják, és az ellentéteket ehárítják. Ezen leghűbb kongresszus hiszi és reméli, miszerint tényleg elérkezett már annak az ideje, hogy a törvény, jog és igazság alapján megtaláltassék azon szilárd, jogos és törvényes alap, amely megteremti azon rég óhajtott lehetőséget, hogy nemzeti-egyházi autonómiánk, amely mind ez ideig egyaránt hiányos, ki nem épített és alapjában megingott, kiépíttessék, kibővítettessék és megszilárdíttassék.

A *kongresszusi választmány*²nak, amely ezen kongresszus bizalmából fog megválasztatni, legfőbb kötelessége lesz, hogy a kongresszusban leendő tárgyalásra új *elaborátumot*² készítse, illetve azon *autonóm szabályok*² kiigazítását és kiegészítését előkészítse, amely kiigazítások nélkül ezen szabályok tovább fenn nem állhatnak.

Ezután ezen kongresszus meg fogja kezdeni *törvényhozói működését*², azon lemélyebb meggyőződésben, hogy a jog, törvény és igazság korában a szerb néppel és ezen egyházi-nemzeti kongresszussal szemben is törvényes és alkotmányos eljárás fog követettni, Ezen kongresszus szabályszerű viszonyok között be fog bocsájtkozni a *szervező munkába*², azon meggyőződésben, hogy alkotmányos úton biztosítást fog kapni arra nézve, hogy a legfőbb felügyeleti jog alapján a magas kormány a kongresszus minden elaborátumát teljességében, *minden változtatás nélkül fogja*² Felsőged elé jóváhagyás végett felterjeszteni; *az esetre pedig, ha valamely elaborátum legfelsőbb jóváhagyásra méltónak nem találtnék, azt megjegyzések kíséretében, újbóli tárgyalásra a kongresszusnak kellő időben vissza fogja küldeni.*²

Felsőges Úr!

A szerb nemzeti-egyházi és iskolai autonómia,² népünkkel született és nőtt fel, és valóban vérré vált benne.

A szerb nép ezen autonómiáját élvezte már a régi, nem alkotmányos időben is, és bebizonyította akkor is, hogy érett volt annak élvezetére.

Ezen hó és odaadó kongresszus reméli, hogy mindazok a jogok, amelyek ma Magyarországon más autonómiai részére biztosítva vannak, s szerb nemzeti-egyházi autonómiától sem fognak megtagadtatni.

Ortodox, szent egyházunk elismeri, hogy az egyház külső igazgatásában az összes hívők erejükhöz képest részt vesznek, és így autonómiáink rendezése e részről sem fog nehézségekbe és akadályokba ütközni.

Ezen kongresszus és az egész szerb nép meg van arról győződve, hogy a király és a haza iránt minden időben tanusított hűsége és odaadása, de ezenkívül az állami törvénnyel biztosított egyenlőség sem engedi meg, hogy az ország legrégebbi autonómiája bármiben is ne legyen egyenjogú a többiekkel.

Felséges Úr!

Ezen hű kongresszus erős szándékkal és akarattal fog munkájához, hogy bebizonyítsa, miszerint a komoly és eredményes munkára képes, és hogy ezen munkától vissza nem riad. Ezen munkájába legjobb akaratát, legjobb tudását és képességét fogja bevinni, és mindezt azon leghatározottabb meggyőződésben, hogy ezzel Felséged legfelsőbb kegyére és atyai gondoskodására, valamint a néptől nyert bizalomra méltónak mutatkozzon.

Ebben és ily munkában végsőkig való kitartásra elszántan, teljes szívből, lelkünk mélyéből kiáltjuk:

Felséged, legkegyelmesebb Urunk éljen!

Éljen a legfelsőbb uralkodóház!

Kelt Karlócán, a gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszusnak 1902. évi június hó 11 (24-)én tartott üléséből.

Gyorgye Branković

Patrijarh kao predsednik sabora³

Dr. Gyorgye Kraszojević
podpredsednik.⁴

Misa Gyorgyević
perovogya sabora⁵

H

1902 jún. 27

Tallián Béla királyi biztos jelentése Széll Kálmán miniszterelnöknek az 1902. évi karlócai gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus harmadik hetének működéséről

ME 1908-XXXV-416-748. fasc., [1902-XXIV-272 (2586)]

A gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszus királyi biztosa

10. szám
1902.

Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr!

Kegyelmes Uram!

A görögkeleti szerb nemzeti-egyházi kongresszus *harmadik heti működése*¹ tárgyában van szerencsém a következőket jelenteni.

A hódolati felirat tárgyalása befejeztetvén, a hozott határozatnak megfelelően, az eddigi gravaminális irány elhagyása mellett alkotott felirat, a kongresszus f. évi június hó 26-án tartott ülésében ünnepélyesen átnyújtott.

E feliratot volt szerencsém egyidejűleg felterjesztett 9. számú jelentésemmel bemutatni.

A felíratra legyen szabad megjegyeznem, hogy a kongresszusnak a komoly munkára való készségét határozottan hangsúlyozza, s tanúságot kell tennem arról, hogy a kongresszus eddig csakugyan meg is felelt a komoly munka iránt táplált reményeimnek, s a vezető egyé-
nekkel szemben kifejezett óhajomnak.

³ Pátriárka, mint a kongresszus elnöke.

⁴ Alelnök.

⁵ A kongresszus jegyzője.

¹ Zöld ceruzával aláhúzva.